

dum fratrem Henrico Saxonico summam rerum commendasset. Cadaver illatum est Fuldensi monumento, quod viuis sibi haud paulo ante *rr*) destinauerat.

CAPVT III.

DE PROVINCIIS GERMANIÆ
SIGILLATIM.

§. I.

Præmissa sectione, cum seriem rerum in Germania septennii spatio gestarum deducere, omnium prouinciarum, licet confusa & perfunctoria, iniicienda mentio fuit. Iam singularum conditionem propius intueri iuuat. Franciam igitur Orientalem *a*) ut hinc

Seatus Franciæ
orientalis.

Ioannis celebrasset. Regin. Hoc anno obitum regis designandum esse satis liquet, cum omnes scriptores plenum septennium ipsi tribuerunt. Iam si initia ducantur *ab ann. 912.* relinquetur, ut exacto *anno 918.* septennii spatium expletum sit. Accurate rem definiunt Annales Hepidani: *Anno 918. Chuonradus rex obiit ante natale Domini.* Succinit Marianus Scotus, quando *anno 12 cccc xviii. X. Cal. Ianuar. decessisse regem ait.*

rr) Anno scilicet insequente 919. cum ante Wilinaburgi depositum fuisset. Regin. Ipse vero hac vita decedens in Fulda monasterio honorificata sepultura tumulatus est; addit. Marian. Scotus: *iuxta altare sanctæ Crucis.* De quo loco vid. Antiq. Fuldenf. p. 128.

a) Tota Gallia inquit, Eginhard. in vita Carl. omnisque Germania una Francia fuit: postea vero, regno inter filios filiorum diuiso, aliud Orientale, aliud occidentale regnum Franciæ dicebatur. Godefr. Viterb. part. 17. Orientale regnum vocatum est etiam Francia orientalis, Antiqua Francia, Francia Teutonica; & complexa fuit Boioariam, Sueuiam, Saxoniam, Thuringiam, Frisiam: veterum testimonio.

Hoc

hinc potissimum exordiar, ad istud temporis Conradus ipse rexerat, quem fortissimum Francorum Ducem annales vbiq̃ue concelebrant *b*), in subsidium adsumto fratre,

E 2

Hoc loco autem nobis de parte regni cognomine sermo est, quam vulgo Franconiam vocant, quæ, desinente eodem Eginhardo, intra Saxoniam & Danubium Rhenumque ac Salam finium, qui Thuringos & Sorabos diuidit, posita, ac a Francis, qui orientales dicuntur, incolitur, quæ, Ioachimo Vadiano de monast. Germ. teste, tractum etiam Heluetiæ & Rhetiæ primo totum illa ætas, & ipsum Franciæ nomine, complectebatur cuius partem Rheno imminentem Austrasiam vocarunt. Ex qua interpretatione intelligimus, quomodo ad Alpes protensa fuerit Franciæ Comitum procuratio, & vt Conradus Constantiam subinde & in S. Galli monasterium diuernerit; nec non, quare Schatenus *Athemium*, pagum Rhetiæ prisco iure Franciæ accensam contendat.

- b*) Viuente adhuc Ludouico rege Conradus inde a parentis obitu Comes Franciæ appellatur, quod diploma Hattonis ann. 910. datum c. i. lit. bb. probat. Ex eo autem tempore, quo quisque ducum suam sibi prouinciam vindicauerat, Conrado quoque, licet de facto nihil constet explorati, appellationem Ducis tamen tribui constanter obseruamus. e. g. Statim ann. 912. Annal. Hildes. Leibnit. Ludouicus rex obiit, cui Chvonradus Dux Francorum successit. Wittich. Cunradus quondam Dux Francorum ungitur in regem. Ditmar. lib. 1. egregius Dux. Rodon. Synt. Gandesh. Dux Franciæ Conradus. Sic Mutius, sic Gobelinus, aliique. De re autem ipsa ratiocinatur Frisingensis Lib. 1. c. 8. de gestis Friderici I. in hunc modum: Francis ante Henrici I. tempora vel circa dignitas ducalis denno collata videtur. Succenturiatur Lehmann. in Chron. Spir. lib. 2. c. 16. Nec ferit ita statuentes Eccardi narratio. Quum enim Nondum adhuc, inquit, illo tempore Suenia in Ducatum erat redacta, sed fisco regio peculiariter parebat, sicut hodie & Franciæ: de suis, quibus ipse vixerat, temporibus loquitur, Henrico IV. imperante, qui omnino per Comites hanc prouinciam administrauerat.

tre, Eberhardo, qui Comes primum potentissimus *e*),
mox Franciæ Dux *d*) & orientalis Marchio audite *e*).

§. II.

Sueviæ.

Sueviæ Bertholdus Erchangerque fratres præfunt;
qui suæ procurationis detrimenta aduersus Constantien-
sem Episcopum vlturi extremo supplicio adficiuntur *f*).
Nouus Dux Burcardus *g*) Germanici regni culmen iti-
dem

e) Apud Liutpr. 2. 7.

d) Auctor vitæ Ioan. Albbatis Gorziensis apud Mabillonium *Eberhardum* ait Ducatum Franciæ, Austrasiæ & quorundam trans Rhenum tenuisse locorum.

Quin noui quoque Comites in locum successerant circa hoc tempus. Vid. cap. 2. lit. n. & aa. vbi mentio fit cuiusdam *Vtonis* seu *Ottonis* & *Elwaltgeri*.

e) Chron. Laurish. *Cunradus* vero, frater Eberhardi, Marchionis orientalis regni partem circa Rhenum tenuit.

f) Atrocissimas contentiones & quotidianas prope digladiationes, quibus inuicem iactati sunt Comites & Episcopi, propterea quod utrorumque ditioni multa subtracta sunt per munificentias regias in utrosque Episcopos, fusc narrat Eccard. in Cal. S. Galli. Lex quidem Alemannica habet: *Si quis res suas ad Ecclesiam tradere voluerit, nullus habeat licentiam contradicere, non dux, non Comes, non vlla persona. Sed agros tamen fiscales aut prædia, que censum principi soluerent, non licebat ad vllam Ecclesiam, ex sententia Ioach. Vadiani lib. 2. de monast. Germ. contradicere; sed Comitibus consensus requirebatur, cuius erat donationem rescindere, que principalium reddituum detrimento esset facta. Vnde videmus, ait, in chartis donationum, Comitibus nomen imo fere loco semper adscriptum. Præcipua enim hac in re Comitum auctoritas erat.*

g) Sueviæ principum assensu statuitur Alemannis Dux primus *Burcardus*, gentis illius nobilissimus & virtutum dote probatissimus. Eccard. Ducatus quidem Sueviæ perantiquus est & prout ex actis Francorum liquet, eo tempore constitutus, quum a rege Ludouico

dem irreuerentur habet terrasque suas aduersus vim interiorem æque ac externam strenue tutatur b).

§. III.

Arnulphus, famosissimus Dux, Liutpoldi filius, Boioariam suprema potestate possidere regioque iure insolenter vti cœperat i). Hinc barbaris æque ac regi Germaniæ; & sacerdotibus ferream vtrimque frontem

E 3

oppo-

douico deuicti Alemanni & regno Franciæ adiecti velut in prouinciam redacti sunt, quod accidit circa annum 500. Carolus deinde Magnus, ducum potentiam & fortunam subueritus, Comitibus regundas distribuit prouincias, qui in Erchangelo per Sueuiam desierunt, cum profapia Carolina desisset. Hinc noua rebus facie obducta, caput denuo extulit Sueuia, ad exemplum reliquarum regionum in Ducatus formam reducta. Qui factum sit, vt in Burcardum istum, scelerum atque consiliorum Erchengeri socium, Sueuiæ ordines & rex Conradus tanto studio propenderint, mirari multos intelligo. Ciuibus nimirum gratus ob virtutem magnitudinemque animi fuit, quod haud obscure indigitat Eccardus. Voluntas populi, suprema haud dubie lex, regi necessariam electionem fecit.

- b) Vt regi detractauerit obsequium, supra innui; iam spreta superioris auctoritate, summa quæque sibi vindicat. Anno enim 919. Burcardus Dux Alemanniæ Rudolphum regem Burgundiæ apud Winterturum pugna vicit. Herm. Contract.
- i) instinctus forte a maiorum consuetudine, qua Boioaria peculiare regnum, Franciæ seorsim spectatæ haud impar, constituit. Ab Auentino disertis verbis Rex appellatur: etiam in Chron. Cosmæ Prag. anno 937. obiit Arnulphus Rex Banariæ. Liuthprand. lib. 2. c. 7. Arnoldus cum vxore & liberis rediens honorifice a Baioariis atque ab orientalibus Franciis suscipitur: neque enim solum suscipitur: sed vt rex fiat ab eis vehementer exposcitur. Cupierat sane & ipse rex fieri, credo, in ditione sua.

Boioaria-

opposuit k), perpetuus sceptri æmulus: nec ante quieuit, quam Henrico potestatem circa sacra quoque, Germaniæ capiti adhuc factam tectam, in terris suis vsurpandam extorlisset l).

§. IV.

Saxonia,

Saxonix amplissimas possessiones a maioribus relictas & ab Imperatorum munificentia amplificatas vniuersumque Ducatum Otto Dux ad filium generosissimum

k) Multa supersunt in veterum libris Boioaricæ fortitudinis monumenta. *Ann. 907.* pater Leopoldus occubuit in prælio cum Vngaris commisso, cuius necis indignitatem vltus est filius *ann. 913.* clerum acriter castigauit & intra artificiosos cancellos redegit. *Chron. Bau. Ratisp.* Rex fieri frustra capiens inuasor regni exstitit & pro huius acquisitione Ecclesias monasteriaque destruens, res earum distribuit in beneficia laicorum. Hinc mali cognomen & tot circa turpissimum ex hac vita exitum proiectique in Schirensen lacum a diabolo cadaueris lepida sacrificulorum commenta.

l) Henrici declaratio ad Boium in *Auent. lib. IV. p. 292.* habet inter alia hæc: *Non solum Boioaricæ regnum locupletissimum, Nariscos, Alemannos, Chambos, Boethos, Sudinos, Ilissos, Marcomannos, Quados, Vindelicos, Noricos, Austriacos, Tyrollios, Athesinos, Venonas, Stirios, Charinos, Venedos, Carnos, Pannonias tibi, sicuti possides, permitto; verum sacrarum ædium quoque, opum ecclesiasticarum, Episcoporum, sacerdotum, mystarum, monachorum, antistitum omnium curatorem te esse iubeo & patronum: illos tibi in clientulos dico, modo nomen regis inutile abdicato: cuncta alia tibi habeto. Quid nunc aliud tibi vis? quid ultra desideras? que concupiscis? que postulas?* Stabant enim vtrisque ante prima signa sui quisque exercitus. *Liuthpr. l. 2. c. 8.* Huius exercitium describit *Ditmar. p. 330.* in *Leibnit. Script. Otto Frisog. lib. 6. c. 18.* *Auentinus lib. IV. p. 293.* vbi habetur de Concilio *Dingel-fingæ* coacto, cui ipse præfuerit, clerumque rursus intra metas discipline retraxerit, quia nimis populariter, vt loqui amat, rerum omnium turbationibus viuere didicerant.

num Henricum transmisit, aduersus vim apertam & occulta machinationes, vt viro dignum, defendendas *m*). Nec ipse latum vnguem cessit. Quin animi magnitudine rebusque domi & militiae praecclare gestis tantum sibi existimationis collegit, vt Conradus eum, virtutis etiam in hoste mirator, regio fastigio dignissimum iudicaret *n*).

§. V.

m) Progenitorem Ludolphum non fuisse Wittekindeum directae stirpe vel illud satis indicium est, quod Wittichindus, annalium auctor, maternum genus illuc tantum referat, non praetermissurus paternum, si a Magno Wittechindo deducere licuisset. Westphaliae & Angariae magnam partem ducis titulo complexus largissima donatione ex hereditate sua ad Gandeshemense cenobium perfunctus est. Diploma exhibet Meibom. filiamque Liurgardin Ludouico II. German. regi in matrimonium dedit. De Ottone filio haec habet Wittichind. *Apud Ottonem tamen (licet se subdidit Conrado, Ditmar.) summum semper & ubique vigeat imperium.* De Henrico nepote isthaec: *Prinus libera potestate regnavit in Saxonia, qui testamento legitime facto defunctus est, relinquens sibi ipsi, maiori filioque magnum latumque imperium, non a parentibus sibi relictum, sed per semetipsum acquisitum & a solo Deo concessum.*

Rex autem Conradus veritus est ei tradere omnem potestatem patris. Saxones vero suadebant Duci suo, vt si honore paterno eum nollet sponte honorare, rege inuito, qua vellet, obtinere posset. Wittich. annal. 1. Henricus in vacuum succedens, hereditatem iure & maximam beneficii partem gratuito regis suscepit ex munere. Ditmar. lib. 1. ducatus scilicet honorem, quem, vt audiimus, inuito rege, obtinere posset.

n) Regin. *Cum obitus sui diem imminere sentiret, vocatis ad se fratribus & cognatis suis, maioribus scilicet Francorum, mortem sibi imminere dixit & ne in eligendo post se regem dissidium regni fieret, paterna eos voce praeuocauit. Oratio exstat apud Wittich. annal. 1.*

§. V.

Thuringiæ

Thuringiæ Ducatus variis breui temporis spatio motibus dominisque agitato pariter in Saxonica mansuetudinis tutela, paullo ante, quam ad rerum summam Conradum excitassent, demum adqueiuit o).

§. VI.

Lotharingiæ

Lotharingi miris modis conturbantur, lacerantur. Qui summa iis & regia auctoritate ex instituto parentis Arnulphi præerat, Zwentipoldum Ludouici Pueri tutores superatum acie oppresserunt. Cui suffectus Gisbertus p) Dux clienrelam Conradi regis aspernatus diu fluctuauit, donec Gallo ansam præberet, occupandi prouin-

- o) Thuringiæ fata ex annalibus ista sunt. Ann. 883. Thuringi, quot Poppo & Eginio Comites concitauerant, Thuringiæ præfecti, a Saxonibus magna clade prostrati sunt. Schaten. ex annal. Franc. & Regin. Ann. 892. Poppo dux Thuringorum dignitatibus exspoliatur. Ducatus, quem tenuerat, Cunrado commendatur, quem pauco tempore tenuit & sua sponte eum reddidit. Deinde Burcardo committitur, qui eum hætenus strenue gubernat. Regin. Hic Burcardus ann. 909. ab Ungris casus est. Lamb. Schaffnab. Ungari enim Alemanniam intrarunt ann. 908. deuastantes eam. Quibus occurrunt Duces Bawariæ, Saxonie, Sueuie & Dux Thuringie: & commissum est bellum & multa millia Ungarorum occisa sunt: & Dux Thuringorum tertius percussus interiit sine heredibus, & ducatus deuolutus est ad Henricum Ducem Saxonie eius consobrinum. Historia de Landgrau. Thuring. & Regin. ad ann. 908. Idcirco Henricus Dux de Saxonie & Thuringia subinde audit.
- p) Annal. Merenf. ad ann. 898. Zuentibold Reginarium Ducem sibi fidissimum & unicum consiliarium nescio cuius instinctu a se repulit & honoribus hereditatibusque, quas in suo regno habebat, interdixit, eum extra regnum intra 13. dies secedere iubet. Huius Reginerii filius, deiecto propter tyrannidem rege Gisbertus, nobili genere & familia antiqua natus. Wittich. annal. 1. Dux sufficitur.

prouinciam q), cuius possessionem rex Henricus demum Germaniæ recuperauit æternam firmam atque propriam, utpote Germanorum viribus partem r).

§. VII.

Daniæ, Poloniæ, Bohemiæ, Vngariæque regna, & si qua præter hæc in Carolorum ditione fuerint, tantum abest, ut clientelam coluerint, ut potius nihil intermiserint eorum, quæ ad vexandam disturbandamque Germaniam facere possent s). Et Conradus quidem nullo iure ea, pristinæ integritati restituta, ad officium reduxisset, cum Carolidarum clientes, extincta victrice familia, sui iuris facti sint t).

Vicinorum
regnorum,

§. VIII.

- q) Quod anno 916. demum factum est, vid. cap. II. lit. kk. quamquam inde ab extinctis Carolingis in Germania hereditatem amplio- rem & certæ saltem partis possessionem iactauit in diplomatis e. g. in charta Gorziana apud Chifflet. Actum Virduno, in mallo publico, coram Ricoino Comite, anno ab inc. dom. 12 cccc xiv. anno III. regnante Karolo rege in regno Lotharii quondam regis feliciter.
- r) Ann 913 Henricus Imp. & Carolus rex Francorum apud Bonnam confederantur, reddiditque Carolus Henrico Brabantiam & Lotharingiam, Episcopis & Comitibus utrimque rem confirmantibus Ægid. de Roya in Chron. Belg. quod confirmat Ioan. a Leidis Chr. Belg. lib. 6. c. 11. Hic rex (Carolus simplex) dedit Henrico, regi Germaniæ, regnum Lotbaringie, Episcopis & Comitibus rem confirmantibus: & Regin. Contin.
- s) Albert. Stadenf 913. In diebus illis immanissima persecutio Saxoniam oppressit, cum hinc Dani & Slau; inde Boemi & Vngri laniarent Ecclesias.
- t) Nihilominus Germaniæ postliminio maximam partem restituta sunt, virtute Henrici I. Auctor vitæ Meinweri in Leibnit. p. 195. Quum autem mirum in modum proficeret princeps laudabilis, Christus illi plus auxit honorem dignitatis, per plurimas nationes

§. VIII.

randemque
Italia.

Idem de Italia totoque Romanorum Imperio cense-
ndum est. Caroloungis enim eius opes antea accre-
uerant, quæ ad Germanos postea parum attinebant *u)*.
Hinc ea se suis regibus permisit. Berengario autem Il-
ob perfidiam capto, regnum sibi apertum Otto perpe-
tuo iure Germaniæ asseruit, quia viribus Germanorum
asseruit *w)*.

CAPVT IV.

DE IVRE SVPERIORITATIS IN
GERMANIÆ PROVINCIIS RENATO.

§. I.

Transitio.

Cæmenti loco nobis sunt hætenus allata ad exstruen-
dum

*suo subiugans dominatui, Danos, Sclauos, Boiemanos, Boiowarios, ce-
teraque quam plurima regna, quæ suis antecessoribus non fuerunt
subdita. Et Ditmarus lib. 1. Has regiones sibi fecit tributarias:
Bohemiam, Deleminciam, Obetritos, Wilci, Heuellos & Redarios.*

u) Non dimissam fuisse Italiam inde colligunt, quod Hattonem ob-
iisse Italiam exacturum ius regum legunt. Sed instituit forte
Moguntinus explorare hominum Itatorum animos &, quod scri-
ptum non est, infecta re nulloque grauis ære domum ipsi dextra
rediit. Non enim adeo perfriçtæ frontis fuit Conradus, ut cuius-
quam rei extra Germaniam positæ curam ad se pertinere arbitra-
retur, qui ne Imperii quidem Romani phaleratis titulis luxuria-
dum sibi iudicauit. Semel omnino peregrinam appellationem in
charta Broweriana adiectam vidimus Conrado, in hunc modum:
CONRADUS ROMANORVM FRANCORVM REX; Imperato-
ris numquam vidimus.

w) Quod præter ceteros egregie, ut omnia, demonstrat non sine pia
veneratione nominandus Krebsius in Tractatu de insigni Discess.
in Eccles. Diss. 1. §. 14. seqq.